

ПСИХОЛОГІЯ ЗДОРОВ'Я ТА КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Фактори психологічної готовності студентської молоді до тьюторства щодо осіб з обмеженими можливостями здоров'я*

Гуляєва Олена Володимирівна

*кандидат психологічних наук, доцент кафедри прикладної психології**Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна**майдан Свободи, 6, Харків, Україна, 61022**<https://orcid.org/0000-0001-6134-3726>**e-mail: elenagulyaeva12@gmail.com*

Милославська Олена Володимирівна

*кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри прикладної психології**Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна**майдан Свободи, 6, Харків, Україна, 61022**<https://orcid.org/0000-0002-9448-0193>**e-mail: myloslavskaja@gmail.com*

Сергієнко Юлія

*магістр психології факультету психології**Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна**майдан Свободи, 6, Харків, Україна, 61022**e-mail: julsergienko9@gmail.com*

У статті представлені результати емпіричного дослідження психологічної готовності студентської молоді до тьюторства щодо осіб з обмеженими можливостями здоров'я. Вибірку склали 68 студентів Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова. В ході дослідження було встановлено, що тьюторство є новим і цікавим для студентів явищем, що надає їм можливість спробувати себе в ролі наставника, в тому числі, щодо студентів з обмеженими можливостями здоров'я. При цьому психологічна готовність до такої діяльності в студентів знаходиться на низькому рівні, що обумовлено недостатнім рівнем обізнаності про функціональні обов'язки тьютора, чіткої кінцевої мети тощо. В структурі психологічної готовності до тьюторства студентів щодо осіб з обмеженими можливостями здоров'я можна виділити чотири фактори – «Просоціальна орієнтовна готовність допомогти», «Академічна орієнтованість», «Соціальна інтуїція» та «Комунікативна компетентність». З огляду на психологічні особливості студентів з обмеженими можливостями здоров'я, їх супровід повинен значно відрізнятися від навчального супроводу умовно здорових студентів. Отримані дані можуть бути включені у розробку комплексної програми дослідження психологічної готовності до тьюторства щодо осіб з обмеженими можливостями здоров'я.

Ключові слова: тьютор, студент, психологічна готовність, емпатія.

Постановка проблеми. Вітчизняні фахівці та міжнародні експерти зазначають потужні кроки українського суспільства вперед з питань інклюзивної освіти: від архітектурного планування до психолого-педагогічного супроводу людей з інвалідністю в тому числі у закладах вищої освіти. У Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти» (№ 635 від 10.07.2019) зазначена необхідність психолого-педагогічного, навчально-організаційного та соціального супроводу здобувачів вищої освіти з обмеженими можливостями здоров'я. Разом з цим

не втрачає своєї актуальності питання відносного того, що традиційних методів супроводу може не завжди вистачати для успішної адаптації цієї категорії студентів до навчальної діяльності. Аналіз міжнародного досвіду з даної проблематики дозволяє звернути увагу на відносно нове у нашій країні явище – тьюторство, що передбачає додатковий учбовий супровід студента. Даний феномен у західних країнах довів свою ефективність, проте в Україні він тільки набирає більш-менш популярної форми педагогічної діяльності. На сучасному етапі розвитку інноваційних пошуків підвищення якості освіти з

* **How to cite:** Avhustiuk, M. (2021). Factors of Psychological Readiness of Student Youth for Tutoring for People with Disabilities, *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. A Series of «Psychology»*, 70, 22-28. (in Ukrainian). <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2021-70-03>

метою задоволення освітніх потреб особистості та формування висококваліфікованих спеціалістів, важливу роль відіграє тьюторство і діяльність тьютора (Бойко, 2010). У ретроспективному аналізі розвитку інклюзивного середовища во Франції саме введення тьюторського супроводу стало одним із головних факторів успішності інклюзивної освіти для людей з обмеженими можливостями здоров'я (Власова, 2015).

Мета роботи полягає у визначенні факторів психологічної готовності до тьюторства щодо осіб з особливими потребами у студентській молоді.

Виклад основного матеріалу. З огляду на європейський вектор розвитку освіти України видається перспективним засіб формування фахівця та форма навчально-організаційної роботи у вищій школі, як діяльність тьютора. Аналіз літератури, що присвячена теоретико-методологічній проблематиці даного феномена, дозволяє виділити три головних підходи: компенсаторний підхід, що базується на питаннях успішності, дисципліни, адекватних форм дозволя. Другий підхід – пов'язаний з самовизначенням особистості, вибору себе в світі культури. У межах цього підходу до функцій тьютора входить не тільки супровід студента в навчальному закладі, а й входження в його побут, відпочинок, допомогу в індивідуальних заняттях. Нарешті, третій сучасний підхід до проблеми тьюторства полягає в поєднанні методів, форм і видів діяльності тьютора та його підопічного (Бойко, 2009).

Поняття тьютор (від лат. *tueor* – спостерігаю, піклуюсь) має декілька значень, що змінювались відповідно до змісту діяльності тьютора в освітньому процесі: 1) захисник, опікун; 2) вихователь, гувернер, репетитор; 3) викладач, наставник в групі (куратор); 3) індивідуальний наставник або старшокласник (у школі), що допомагає в навчанні. Аналізуючи таке різноманіття дефініції А. Бойко, Н. Дем'яненко (2018) трактують «тьюторство» у вищій школі як засіб індивідуалізації освіти, що передбачає створення реальних умов для входження студента в процес освіти, управління власною освітньою траєкторією. Автори підкреслюють, що тьюторський супровід у вищій школі полягає не лише в підтримці особистості в освіті, а й в наданні своєчасної допомоги, умінні долати труднощі, відповідально ставитись до себе, бути повноцінним суб'єктом навчання тощо (Бойко, Дем'яненко, 2018). Російські вчені вважають головним завданням тьюторства допомогу в адаптації студентів до нових умов і форм навчання, своєчасне надання корисної інформації (Нігматуліна, Тимурзієва, Єрмолаєва, 2015). Аналіз вітчизняної та зарубіжної літератури вказує на те, що існує дві

основні форми такого супроводу – індивідуальний і груповий тьюторал. Індивідуальний тьюторал передбачає консультативні зустрічі тьютора та студента, головною метою яких є супровід останнього за певними напрямками освітньо-професійної діяльності. На відміну від індивідуального груповий тьюторал являє собою відкрите навчальне заняття (Бойко, Дем'яненко, 2018). На думку О.В. Василюка (2017) сьогодні у закладах вищої освіти функції тьютора виконують куратори академічних груп і керівники курсових і магістерських робіт.

Деякі зарубіжні та вітчизняні науковці бачать в ролі тьютора не викладача, який знаходиться по іншій бік освітнього процесу, а старшого студента, магістранта, аспіранта. Результативність діяльності студентів як тьюторів була підтверджена в процесі підготовки педагогічного резерву в 2004 – 2007 рр. на базі кафедри педагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (Бойко, 2010). Студенти-тьютори краще розуміють проблеми, з якими стикаються студенти з обмеженими можливостями здоров'я під час навчально-професійної діяльності, можуть допомагати в процесі навчання, проводять з ними більш часу в аудиторіях і позааудиторно. За результатами опитування в 2020 році студентів з обмеженими можливостями здоров'я Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, переважна більшість бачать в ролі свого тьютора саме студента. Проте, залишається відкритим питання щодо психологічної готовності студентів бути тьютором для ровесників з інвалідністю. Тьюторство щодо осіб з обмеженими можливостями здоров'я, з огляду на психологічні особливості останніх, має значно відрізнятися від учбового супроводу умовно здорових студентів.

У науковій літературі психологічна готовність вивчалась на різних рівнях – від розкриття змісту поняття до особистісних проявів у конкретній діяльності. Так, психологічна готовність розуміється як: 1) оптимальний стан (О.О. Ухтомський, Н.Д. Левітов, Є.П. Ільїн, В.Д. Шадриков); 2) характеристики людини, що забезпечують успішність виконуваної діяльності, а також відношення до цієї діяльності (А.Д. Ганюшкін, В.А. Алаторцев, В.М. Мясичів); 3) установка – готовність до активності, що виникає на основі взаємодії потреби і довілля (Д.М. Узнадзе, О.М. Леонтьєв). При цьому достатньо уваги приділяється її структурі. На думку І.М. Пучкової та В.В. Петрик (2015) психологічна готовність до складних видів діяльності являє собою цілісне утворення, що містить особистісні характеристики, головними з яких є: мотиваційна, пізнавальна, емоційна та вольова. Даний феномен включає низку

характеристик, що відповідає зазначеним складовим. Так, мотиваційна складова представлена потребою успішно виконувати певне завдання, інтересом до діяльності, прагненням до успіху і демонстрації себе з кращого боку; пізнавальна – розумінням завдання діяльності, обов'язків, оцінки її значущості для досягнення результатів діяльності і особисто для себе; емоційна проявляється у відчутті професійної та соціальної відповідальності, впевненості в успіху, насназі; вольова представлена здатністю керувати собою і мобілізацією власних сил, зосередженням на завданні, стійкістю до відволікання від впливів, що заважають, подоланням сумнівів та страху тощо.

Вибірка. У дослідженні прийняли участь 68 студентів другого курсу факультетів менеджменту, економіки та підприємництва, а також будівельного факультету Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова.

Таблиця 1. Блоки анкети

Назва аспекту	Зміст	Приклади питань
Мотиваційний	Спрямований на аналіз готовності до тьюторства щодо осіб з обмеженими можливостями здоров'я в аспекті потреби успішно виконувати завдання, інтересу до діяльності, прагнення до успіху і демонстрації себе з кращого боку	Допомога студентам з особливими потребами у формі, коли є наставник, який лише спрямовує студента, та супроводжує його у навчанні, мені здається: а) Дуже цікавою, і я б залюбки спробував свої сили в ролі «наставника»; б) Досить цікавою, і я бажав би дізнатися про неї більше, проте не впевнений, що саме я хотів би спробувати себе в ролі «наставника»; в) Перспективною, проте нею мають займатися відповідні фахівці; г) Нецікавою.
Пізнавальний	Спрямований на аналіз готовності в аспекті розуміння завдання діяльності, обов'язків, оцінки її значущості для досягнення результатів діяльності і особисто для себе	У разі виникнення труднощів у навчанні студенти з особливими потребами: а) Мають отримувати допомогу з боку одногрупників у максимально можливому обсязі; б) Можуть розраховувати на допомогу з боку одногрупників лише в такому обсязі, щоб ця допомога не заважала тим, хто її надає, жодним чином; в) Можуть звертатися до одногрупників за допомогою лише у критичних ситуаціях; г) Мають самостійно опановувати навчальний матеріал
Емоційний	Спрямований на аналіз готовності до тьюторства щодо осіб з обмеженими можливостями здоров'я в аспекті відчуття соціальної відповідальності, впевненості в успіху, наснаги	Якщо б до мене звернувся студент з особливими потребами з проханням допомогти розібратися з незрозумілим йому матеріалом, я: а) Із задоволенням надаю допомогу; б) Допоможу або ні – в залежності від того, чи відчуваю я симпатію до даного студента; в) Допоможу, - тільки заради того, щоб мене не засуджували у групі; г) Не допоможу зовсім
Вольовий	Спрямований на аналіз готовності в аспекті здатності керувати собою і мобілізацією власних сил, зосередження на завданні, стійкості до відволікання від впливів, що заважають, подолання сумнівів та страху тощо	Якщо я матиму змогу допомогти студенту з особливими потребами розібратися з незрозумілим матеріалом, я: а) Зроблю це, не дивлячись на те, чи значних зусиль це мені вартуватиме; б) Зроблю це тільки якщо мені це не буде вартувати значних зусиль; в) Зроблю це, тільки якщо буду переконаний, що матиму якусь вигоду від даного студента у майбутньому. г) Не робитиму цього, оскільки не вважаю за потрібне ускладнювати своє власне життя

Методи та методики. Враховуючи те, що в психології не існує жодної методики щодо тьюторства, на підставі розглянутих компонентів була розроблена анкета для визначення аспектів психологічної готовності до тьюторства щодо осіб з обмеженими можливостями здоров'я (Таблиця 1). Фінальний варіант являв собою анкету закритого типу з множинним вибором. Кожне питання мало 4 варіанти відповідей. Було розроблено алгоритм нарахування балів, згідно з яким за варіант відповіді «А» нараховується 3 бали; «Б» - 2 бали; «В» - 1 бал; «Г» - 0 балів. Рівень виразності готовності за кожним з блоків інтерпретувався наступним чином: 15-11 – високий рівень виразності аспекту готовності до тьюторства. 10-6 – середній; 5-0 – низький. Загальний показник готовності – сума за усіма блоками: відповідно – 60-41 – високий рівень; 40-21 – середній; 20-0 – низький.

Також у дослідженні використовувалися психодіагностичні методики: методика діагностики рівня емпатичних здібностей В.В. Бойко; шкала «Соціальна сміливість» методики багатофакторного дослідження особистості Р. Кеттелла (фактор Н); методика діагностики особистості на мотивацію до успіху/ уникнення невдач Т. Елерса. Для дослідження факторної структури психологічної готовності використовувався факторний аналіз (метод

головних компонентів, обертання факторної структури – Varimax нормалізоване).

Результати та їх обговорення. За результатами анкети був встановлений середній рівень виразності загальної готовності до тьюторства щодо осіб з особливими потребами, при цьому слід відзначити, що пізнавальний та вольовий аспекти готовності мають низьку виразність.

Таблиця 2. Середні показники психологічної готовності до тьюторства щодо осіб з особливими потребами у студентів (N=68)

	Мінімум	Максимум	Середнє	Стандартне відхилення
Мотиваційний блок	2	14	6.13	2.99
Пізнавальний блок	1	12	5.65	2.61
Емоційний блок	0	14	6.29	3.11
Вольовий блок	1	12	4.96	2.23
Загальна готовність	7	40	23.03	8.95

Тьюторство як явище для українських студентів є досить новим, і вони з обережністю ставляться до нього, що не дозволяє їм із впевненістю говорити про високу готовність до даної діяльності (більшість з них у межах дослідження оцінювали цей параметр, ґрунтуючись на моделюванні ситуацій, а не на реальних подіях). З іншого боку, це явище в силу своєї новизни викликає певну зацікавленість, отже готовність до наставництва не виявляється занадто низькою саме через інтерес до тьюторства.

Звертаючи увагу на низький показник пізнавального блоку, ми маємо констатувати, що для студентства характерним є невиразне розуміння завдання тьюторської діяльності, а також обов'язків щодо неї, оцінювання її значущості для досягнення результатів діяльності й особисто для себе.

Відсутність чіткої кінцевої мети тьюторської діяльності обумовлює невиразність вольового аспекту психологічної готовності до наставництва.

За результатами дослідження емпатичних здібностей був визначений низький рівень (M=3,37; SD=0,64). Для студентів сфера міжособистісного спілкування хоч і є значущою, все ж навчальна діяльність є провідною, і зосередження на ній не дає змогу емпатії розвиватися до високого рівня. Вона знаходиться на такій ступені виразності, якої вистачає для необхідного розуміння оточуючих.

Також слід говорити і про те, що соціальна сміливість у студентів є низькою (M=6,6; SD=2,84). Це свідчить про певну боязкість, сором'язливість, обережність студентів під час міжособистісної взаємодії. Ми схилиємось до того, що, хоч основна

адаптація до умов навчання у студентів вже минула під час проходження першого курсу, певні її аспекти на другому курсі ще не є завершеними. Так, під час перебування на першому курсі студенти можуть бути зосередженими більшою мірою на адаптації до умов навчання, оскільки останнє все ж є їхньою головною метою вступу до ЗВО, а вже після його опанування може наступати адаптація до міжособистісної взаємодії з однокурсниками. Як правило, перший час спілкування між однокурсниками обмежується бесідами стосовно учбової діяльності, оскільки вони ще не мають спільних спогадів про минуле. До другого курсу їх зазвичай накопичується достатньо для того, щоб між студентами зав'язувалась досить міцна дружба, яка, проте все ще передбачає факти «придивляння» один до одного – звідси й виникає невиразна соціальна сміливість.

Прагнення до успіху у студентів характеризується середньою виразністю (M=13,24; SD=7,01), в той час як мотивація уникнення невдач – низька (M=10,0; SD=5,92). В даному випадку ми припускаємо, що студенти усвідомлюють, що вони навчаються ще на початкових курсах, і що попереду в них – великий обсяг знань, який необхідно засвоїти, отже вони – ще не сформовані спеціалісти. Вбачаючи, як правило, успіх – у професійній самореалізації, студенти розуміють, що поточних знань їм ще не вистачає для його досягнення, отже вони усвідомлюють, що на даному етапі їм нема сенсу робити спроби досягати успіхів як професіоналам, а слід зосередитися на навчанні, - і звідси може виходити невиразне прагнення до успіху. Проте, бажаючи отримати

якісні знання, студенти все ж виявляють активність щодо навчання, і це прагнення призводить до націленості на успіхи в учбовій діяльності; останні є не настільки вагомими, як професійна самореалізація, тим не менш, зосередження на них не дає показникові прагнення до успіху падати до низького рівня. Всі зазначені процеси відбуваються на тлі того, що у більшості студентів проявляється значна цікавість до навчання, що перевершує

невпевненість у власних силах, острахи, сором'язливість, і під час навчання їхня мотивація уникнення невдач проявляється на низькому рівні.

Для того, щоб визначити фактори психологічної готовності студентської молоді до тьюторства щодо осіб з обмеженими можливостями здоров'я, нами був проведений факторний аналіз, результати якого представлені у таблиці 3.

Таблиця 3. Фактори психологічної готовності до тьюторства щодо осіб з особливими потребами у студентської молоді

Фактор «Просоціально орієнтовна готовність допомогти» Пояснює 41,18% дисперсії	Фактор «Академічна орієнтованість» Пояснює 9,87% дисперсії	Фактор «Соціальна інтуїція» Пояснює 8,68% дисперсії	Фактор «Комунікативна компетентність» Пояснює 7,14% дисперсії
Мотиваційна гот-сть (0,75) Пізнавальна гот-сть (0,79) Емоційна гот-сть (0,83) Вольова гот-сть (0,73) Емоційна емпатія (0,68) Установки (0,51) Соц. сміливість (0,76) Уникнення невдач (-0,7)	Раціональна емпатія (0,49) Установки (0,41) Ідентифікація (0,66) Прагнення до успіху (-0,67)	Інтуїтивна емпатія (0,85) Емоційна емпатія (0,54)	Емоційна емпатія (-0,4) Проникаюча здібність (0,83)

До першого біполярного фактору (пояснює 41,18% дисперсії) увійшли всі компоненти психологічної готовності, а також – емоційна емпатія, установки, що сприяють емпатії, соціальна сміливість, мотивація на уникнення невдач. Даний фактор вказує на те, що готовність допомогти у студентів формується за рахунок орієнтації на соціальне оточення: сміливості у соціальній взаємодії; наявності установок, які полягають в тому, що людина не прагне уникати особистих контактів, вважає доречним проявляти цікавість до іншої особистості, не може спокійно ставитися до переживань і проблем оточуючих; емоційне співпереживання. Фактор отримав назву «Просоціально орієнтовна готовність допомогти».

До другого біполярного фактору (пояснює 9,87% дисперсії) увійшли раціональна емпатія, установки, що сприяють емпатії, ідентифікація та прагнення до успіху. Даний фактор вказує на те, що за умови прагнення до успіху у студентів знижуються емпатичні здібності, а саме: раціональна емпатія, установки, що сприяють емпатії та ідентифікація. Такий результат ми можемо інтерпретувати з огляду на те, що прагнення до успіху у студентів більше має відношення до навчальної діяльності або професійної самореалізації. В боротьби за навчальну успішність вони втрачають інтерес до іншої людини – її стану, поведінки, проблем тощо. Фактор отримав назву «Академічна орієнтованість».

Третій фактор (пояснює 8,68% дисперсії) поєднує емоційну та інтуїтивну емпатію. Він вказує

на те, що у студентів загальна здатність до співпереживання переважним чином будується за рахунок інтуїції. Такий результат можна пояснювати тим, що студенти другого курсу знайомі один з одним лише другий рік, і важко сказати, що вони досить добре знають один одного. Проте часто виникають випадки, коли один студент співпереживає іншому, отже за умови браку інформації про цього іншого і будується емпатія. Фактор отримав назву «Соціальна інтуїція».

Четвертий біполярний фактор (пояснює 7,14% дисперсії) поєднує у зворотному зв'язку проникаючу здібність в емпатії та емоційну емпатію. Фактор вказує на протиставлення здатності створювати атмосферу відкритості, довірливості та спроможності під час спілкування до співпереживання на емоційному рівні. Фактор отримав назву «Комунікативна компетентність».

Висновки. Для українського студентства тьюторство є новим і цікавим явищем, що надає їм можливість спробувати себе в ролі наставника, в тому числі, щодо студентів з обмеженими можливостями здоров'я. При цьому психологічна готовність до такої діяльності знаходиться на низькому рівні, що обумовлено недостатнім рівнем обізнаності функціональних обов'язків тьютора, чіткої кінцевої мети тощо. В структурі психологічної готовності до тьюторства студентів щодо осіб з обмеженими можливостями здоров'я можна виділити чотири фактори – «Просоціально орієнтовна готовність допомогти», що відображає високий рівень емпатичних здібностей, соціальну

сміливість та низький рівень мотивації уникнення невдач; «Академічна орієнтованість», що характеризує концентрацію зусиль на власній успішності; «Соціальна інтуїція», що відображає здатність до співпереживання переважним чином за рахунок інтуїції; та «Комунікативна компетентність», що характеризується вмінням створювати атмосферу відкритого та щирого спілкування, яка впливає на емоційний резонанс зі студентами з обмеженими можливостями здоров'я.

Список посилань

- Бойко, А. (2010) Тьюторство як засіб задоволення освітніх потреб особистості, суспільства, країни. *Педагогічні науки*, 1. С. 4 – 11. http://nbuv.gov.ua/UJRN/pena_2010_1_4.
- Бойко, А., Дем'яненко, Н. (2018). Тьюторство як модель партнерських відносин викладач-студент. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»*, 1(7). С. 18 – 22. https://ppmsu.com.ua/web/uploads/journals_pdf/sp_18_1.pdf.pdf#page=18
- Бойко, А.М., Дем'яненко, Н.М. (2018). Тьюторинг в освітньо-науковому просторі вищої школи. *Соціально-педагогічні основи розвитку особистості в сучасних умовах комунікації: досвід, проблеми, перспектива* : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 14 лист. 2018 р. С. 25 – 34. http://xn--d1acjtrgde.kiev.ua/wpcontent/uploads/2018/12/ZB_NMC2.pdf#page=25
- Васюк, О.В. (2017) Організаційна діяльність тьютора у закладах вищої освіти. *Науковий вісник НУБІП України. Серія: Педагогіка, Психологія, Філософія*, 277. С. 38–42. <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=30795473>
- Власова, О.А. (2015). Тьюторство в інклюзивному освітньому просторі Франції: проблеми и перспективи (2003-2014). *Современная зарубежная психология*, Том 4, № 2. С. 28 – 39. https://psyjournals.ru/files/77353/jmfp_2015_2_n4_Vlasova.pdf
- Нигматуліна, А.С., Тимурзієва, М.Ж., Ермолаєва, Е.В. (2015). Тьюторство в Російських вузах. *Bulletin of Medical Internet Conferences*, 5(12). <https://cyberleninka.ru/article/n/tyutorstvo-v-rossijskih-vuzah>
- Пучкова, І.М., Петрик, В.В. (2015). Диагностика психологической готовности студентов к профессиональной деятельности. *Ученые записки Казанского университета. Гуманитарные науки*, Том 157. <https://cyberleninka.ru/article/n/diagnostika-psihologicheskoy-gotovnosti-studentov-k-professionalnoy-deyatelnosti/viewer>

References

- Boyko, A. (2010). Tutoring as a means of meeting the educational needs of the individual, society, country. *Pedagogical sciences*, 1, 4 - 11. http://nbuv.gov.ua/UJRN/pena_2010_1_4 [in Ukrainian].
- Boyko, A., Demyanenko, N. (2018). Tutoring as a model of teacher-student partnership. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology"*, 1(7), 18-22. https://ppmsu.com.ua/web/uploads/journals_pdf/sp_18_1.pdf.pdf#page=18 [in Ukrainian].
- Boyko, A., Demyanenko, N. (2018). Tutoring in the educational and scientific space of higher education. *Socio-pedagogical bases of personality development in modern conditions of communication: experience, problems, perspective: materials of the II All-Ukrainian. scientific-practical conf.*, Kyiv, November 14. 2018, 25 - 34. http://xn--d1acjtrgde.kiev.ua/wp-content/uploads/2018/12/ZB_NMC-2.pdf#page=25 [in Ukrainian].
- Vasyuk, O.V. (2017). Organizational activities of tutors in higher education institutions. *Scientific Bulletin of NULES of Ukraine. Series: Pedagogy, Psychology, Philosophy*, 277, 38 - 42. <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=30795473> [in Ukrainian].
- Vlasova, O. (2015). Tutoring in an inclusive educational space in France: problems and prospects (2003-2014). *Modern Foreign Psychology*, Vol. 4, № 2. 28 - 39. https://psyjournals.ru/files/77353/jmfp_2015_2_n4_Vlasova.pdf [in Russian].
- Nigmatulina, AS, Timurzieva, M.Zh., Ermolaeva, E.V. (2015). Tutoring in Russian universities. *Bulletin of Medical Internet Conferences*, Vol. 5. Issue 12. <https://cyberleninka.ru/article/n/tyutorstvo-v-rossijskih-vuzah> [in Russian].
- Puchkova, I.M., Petrik, V.V. (2015). Diagnosis of psychological readiness of students for professional activity. *Scientific notes of Kazan University. Humanities*, Vol. 157. <https://cyberleninka.ru/article/n/diagnostika-psihologicheskoy-gotovnosti-studentov-k-professionalnoy-deyatelnosti/viewer> [in Russian].

Factors of Psychological Readiness of Student Youth for Tutoring for People with Disabilities

Huliaieva Olena

*Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor of Department of Applied Psychology
V.N. Karazin Kharkiv National University
6 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine, 61022*

Myloslavka Olena

*Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor of Department of Applied Psychology
V.N. Karazin Kharkiv National University
6 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine, 61022*

Sergienko Iulia

*Graduate student of Faculty of Psychology
V.N. Karazin Kharkiv National University*

In the time of higher education modernization, which is focused on individual trajectories and the formation of personality on the basis of its capabilities and abilities, a new role is acquired by a new type of activity – tutoring. In European leading countries, this type of support for people with disabilities has proven its effectiveness, but in Ukraine it is not widely known. The article presents the results of an empirical study of the psychological readiness in young students to become tutors for people with disabilities. The sample was consisted of 68 students O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv. The research has shown that tutoring is a new and exciting phenomenon that gives students the opportunity to experience mentoring, including students with disabilities. At the same time, psychological readiness for such activities is at a low level, which is caused by the insufficient level of awareness of functional responsibilities of a tutor, a clear ultimate goal, and so on. There are four factors in the structure of psychological readiness for tutoring students with disabilities: “Prosocial Orientation to Help”, “Academic Orientation”, “Social Intuition” and “Communicative Competence”. Given the psychological characteristics of students with disabilities, their support should be significantly different from the educational support of relatively healthy students. The data obtained can be included in the development of a comprehensive program to study the psychological readiness for tutoring people with disabilities.

Key words: tutor, student, psychological readiness, empathy.

Надійшла до редакції 11.03.2021
